

LBRIS

We know
books

CULMILE DE SMARALD ALE INIMII

Concepte cheie în practicarea Sufismului

volumul

1

Fethullah Gülen

t...
TRITONIC
Tritonic Books

București – 2023

Fethullah Gülen

Culmile de smarald ale inimii

Concepte cheie în practicarea Sufismului - volumul 1

Traducerea din limba engleză realizată de Asociația pentru Dialog și Valori Universale (email: info@advu.ro).

Drepturile de traducere în limba română: Asociația pentru Dialog și Valori Universale, prin contract de la Blue Dome Press, SUA.

Editor coordonator: Abdula Irsel.

Copyright © ADVU și Tritonic 2023 pentru ediția prezentă.

Toate drepturile rezervate, inclusiv dreptul de a reproduce fragmente din carte.

TRITONIC

Str. Coacăzilor nr. 5, București

e-mail: editura@tritononic.ro

www.tritononic.ro

Tritonic București apare la poziția 18 în lista cu Edituri de prestigiu recunoscut în domeniul științelor sociale (lista A2) (CNATDCU):

http://www.cnatdcu.ro/wp-content/uploads/2011/11/A2_Panel41.xls

Colecția: Asociația pentru Dialog și Valori Universale.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

GÜLEN, FETHULLAH

Culmile de smarald ale inimii : concepte cheie în practicarea sufismului /

Fethullah Gülen. - București : Tritonic Books, 2023

4 vol.

ISBN 978-606-749-700-7

Vol. 1. - 2023. - Conține bibliografie. - ISBN 978-606-749-701-4

2

Coperta: Alexandra Bardan

Grafica copertei și fotografia autorului prin amabilitatea Blue Dome Press.

DTP: Ioan Dorel Radu

Editor: Rebeca Cojocar

Comanda nr. ADVU1/2023

Bun de tipar: Octombrie 2023

Tipărit în România

Orice reproducere, totală sau parțială, a acestei lucrări, fără acordul scris al editorului, este strict interzisă și se pedepsește conform Legii dreptului de autor.

Cuprins

Despre autor	9
Sufismul și originea lui	14
Tawba (Căința), Inaba (Penitența Sinceră) și Awba (Întoarcerea spre Dumnezeu cu Pocăință)	31
Muhasaba (Autocriticismul sau Aștointerogația)	37
Tafakkur (Reflecția)	42
Firar și I'tisam (Fuga și Adăpostirea)	46
Halwa și 'Uzla (Intimitate și Izolare)	50
Hal și Maqam (Stare și Stație)	55
Qalb (Inima)	58
Huzn (Tristețe sau Întristare)	65
Khawf și Khashya (Frică și Reverență)	70
Raja (Speranță sau Așteptare)	76
Zuhd (Asceza)	81
Taqwa (Evlavie)	85
Wara' (Abstenența)	91
'Ibada , 'Ubudiya și 'Ubuda (Închinare, Slujire și Devotament profund)	95
Muraqaba (Autosupraveghere)	100
Ikhlas (Sinceritatea sau Puritatea intenției)	104
Istiqama (Sinceritate)	108
Tawakkul (Nădejde), Taslim (Predare), Tafwiz (Angajament) și Thiqa (Încredere)	112

Khuluq (Natura bună).....	118
Tawadu (Smerenie).....	122
Futuwwa (Tinerețe și Cavalerism).....	128
Sidq (Sinceritate).....	132
Haya (Modestie).....	138
Shukr (Recunoștința).....	144
Sabr (Răbdare).....	150
Rida (Resemnare).....	156
Inbisat (Expansiune).....	169
Qast și 'Azm (Decizie și Rezoluție).....	172
Irada, Murid și Murad (Voința, Cel care vrea și Cel voit).....	175
Yaqin (Certitudine).....	178
Dhikr (Recitarea numelor lui Dumnezeu).....	183
Ihsan (Bunătatea perfectă).....	189
Basira și Firasa (Perspectivă și Discernământ).....	192
Sakina și Itmi'nan (Serenitate și Liniște).....	195
Qurb și Bu'd (Apropiere și Depărtare).....	199
Ma'rifa (Cunoașterea spirituală a lui Dumnezeu).....	203
Mahabba (Iubire).....	207
'Ashq (Pasiune sau iubire intensă, extatică).....	212
Shawq și Ishtiyac (Zel și Tânjire pline de bucurie).....	216
Jadhba și Injidhab (Atracția și Sentimentul de a fi atras de Dumnezeu).....	221
Dahsha și Hayra (Surprindere și Uimire totală).....	225
Qabd și Bast (Contractie și Deschidere).....	228
Faqr și Ghina (Sărăcie și bogăție).....	232
Un glosar parțial de termeni specifici Sufismului.....	236

Nota traducătorilor: traducerea în limba română a fost efectuată după o traducere în limba engleză a originalului, din limba turcă. Versetele din Coran au fost preluate ca atare, conform lucrării „Traducerea sensurilor Coranului cel Sfânt în limba română”, realizată de Liga Islamică și Culturală din România, ediția V, 2010. Cum citatele din traducerea în limba engleză au fost, cel mai probabil, oferite conform versiunii în engleză a Coranului, iar în română s-a folosit pentru exactitate documentul sus citat, este posibil să apară diferențe între numerotarea Versetelor menționate, fapt ce nu afectează în niciun fel înțelegerea textului. Citatele poetice din Rumi, dar și din ceilalți poeți, scriitori și gânditori, au fost traduse aproximativ, în limba română neexistând momentan o traducere oficială a acestora. De asemenea, pentru buna înțelegere a publicului vorbitor de limba română, traducătorii au tradus aproximativ numele lucrărilor, cărților și eseurilor menționate în general la notele de subsol, cu titlu informativ, dar aproximativ, fără a fi traduceri oficiale ale numelor respectivelor documente.

Sufismul și originea lui

Sufismul (*tasawwuf*) este calea urmată de sufiți pentru a ajunge la Adevărul Suprem – Dumnezeu. În timp ce „sufismul” sau „știința sufismului” exprimă de obicei caracterul teoretic sau aspectul filozofic al acestei căutări, aspectul practic este de obicei denumit „a fi un derviș”.

Ce este sufismul?

Sufismul a fost definit în multe feluri. Unii îl văd ca fiind anihilarea orgoliului, voinței și concentrării pe sine a individului de către Dumnezeu și trezirea spirituală ce reiese ulterior din lumina Esenței Sale.¹ O astfel de transformare are ca rezultat direcționarea voinței individului de către Dumnezeu, în conformitate cu Voia Sa. Alții îl consideră o strădanie continuă a omului de a se curăța de tot ceea ce este rău sau urât, pentru a dobândi virtuți sau calități morale înalte.

Definiția lui Junayd al-Baghdadi², un cunoscut maestru sufit, oferă impresia că el vede sufismul ca pe o modalitate de „autoanihilare întru Dumnezeu” și „permanență sau subzistență cu Dumnezeu”. Shibli³ o rezumă ca existența în permanență împreună cu Dumnezeu sau în prezența Lui, astfel încât

¹ Esența lui Dumnezeu (Dhat) este Ființa Divină Însăși. Expresia „lumina Esenței Sale” se referă la lumina Ființei Sale (Tr.)

² Junayd al-Baghdadi (d. 910): Unul dintre cei mai faimoși sufiți timpurii. Se bucura de un mare respect și era cunoscut drept „Prințul cunoscătorilor de Dumnezeu”. (Tr.)

³ Abu Bakr ash-Shibli (d. 846): Născut la Bagdad sau Samarra, fiu al unui oficial de curte și el însuși promovat în serviciul imperial, ca guvernator al Demavend. Cu toate acestea, renunțând la funcția de guvernator, s-a alăturat cercului lui

niciun scop lumesc sau de pe altă lume să nu fie întreținut. Abu Muhammad Jarir descrie sufismul ca înfrânarea ispitelor sufletului trupesc (și malefic), (nafsu’l-ammara) și a calităților răului, și dobândirea de calități morale laudabile.

Alții descriu Sufismul ca abilitatea de a vedea dincolo de aspectul „exterior” sau de suprafață al lucrurilor și evenimentelor, și interpretarea oricărui lucru se întâmplă în lume în relație cu Dumnezeu. Asta înseamnă că omul consideră fiecare act al lui Dumnezeu ca pe o fereastră prin care să-L „vadă” și își trăiește viața ca pe un efort continuu de a-L privi sau de a-L „vedea” cu un „văz” profund, spiritual, de nedescris în termeni fizici, și cu o conștiință profundă că este supravegheat continuu de El.

Toate aceste definiții pot fi rezumate după cum urmează: Sufismul este calea urmată de un individ care, fiind capabil să se elibereze de viciile și slăbiciunile umane pentru a dobândi calități angelice și o conduită plăcută lui Dumnezeu, trăiește în conformitate cu cerințele cunoașterii și iubirii lui Dumnezeu și în bucuria spirituală care rezultă.

Sufismul se bazează pe respectarea chiar și a celor mai „triviale” reguli ale Shari’a⁴ pentru a pătrunde sensul lor interior. Un inițiat sau călător pe cale (*salik*) nu separă niciodată respectarea exterioară a Shari’ei de dimensiunea sa interioară și, prin urmare, respectă toate cerințele atât ale dimensiunii exterioare, cât și ale dimensiunii interioare ale Islamului. Printr-o astfel de respectare, călătorul se îndreaptă spre țel cu cea mai mare smerenie și supunere.

Sufismul, o cale solicitantă care duce la cunoașterea lui Dumnezeu, nu lasă loc pentru neglijență sau frivolitate. Este

Junayd al-Baghdadi și a devenit una dintre figurile de frunte ale Sufismului Islamic. (Tr.)

⁴ Corpul legii islamice, bazat pe poruncile Coranice și pe acțiunile și spusele Profetului, asupra lui fie pacea și binecuvântările, și apoi dezvoltat în continuare de specialiștii în drept pentru a aplica conceptele Islamice în viața de zi cu zi.

nevoie ca inițiatul să se străduiască permanent, ca o albină care zboară din floare în floare, pentru a dobândi aceste cunoștințe. Inițiatul ar trebui să-și curățească inima de toate celelalte atașamente; să reziste tuturor înclinațiilor, dorințelor și poftelor trupești; și să trăiască într-o manieră care reflectă cunoștințele cu care Dumnezeu a reînviat și i-a luminat inima, mereu gata să primească binecuvântarea și inspirația divină; precum și să respecte cu strictețe exemplul Profetului Mahomed, pacea și binecuvântările fie asupra lui. Convins că atașamentul și aderarea la Dumnezeu reprezintă cel mai mare merit și onoare, inițiatul ar trebui să renunțe la propriile sale dorințe pentru cerințele lui Dumnezeu, Adevărul Suprem.

După aceste definiții (preliminare), ar trebui să discutăm despre scopul, beneficiile și principiile sufismului.

Sufismul presupune respectarea strictă a tuturor obligațiilor religioase, un stil de viață auster și renunțarea la dorințele trupești. Prin această metodă de autodisciplină spirituală, inima omului este curățită, simțurile și facultățile sale sunt folosite în calea lui Dumnezeu, iar călătorul poate începe acum să trăiască la nivel spiritual.

Sufismul permite oamenilor, de asemenea, prin închinarea constantă a lui Dumnezeu, să-și aprofundeze conștientizarea despre ei înșiși ca devotați ai lui Dumnezeu. Prin renunțarea la această lume trecătoare, materială, precum și la dorințele și emoțiile pe care ea le generează, ei se trezesc la realitatea celeilalte lumi, care este îndreptată către Numele Preafrumoase ale lui Dumnezeu.⁵ Sufismul permite oamenilor să-și dezvolte dimen-

⁵ Lumea are trei „fețe”. Prima față este îndreptată către lumea trecătoare, materială, în care oamenii caută satisfacerea dorințelor lor trupești (animale). A doua față este îndreptată către „terenul cultivabil” al Vieții de Apoi, în care „semințele acțiunii” unei persoane sunt semănate, și la momentul potrivit, sunt culese în Viața de Apoi. A treia față este domeniul în care sunt manifestate Numele Preafrumoase ale lui Dumnezeu. Sufismul presupune trezirea la cele din urmă două „fețe” ale lumii. (Tr.)

siunea angelică a existenței, și permite căpătarea unei convingeri puternice, din inimă, personal experimentate a elementelor de credință care au fost în trecut acceptate doar superficial.

Principiile sufismului pot fi enumerate după cum urmează:

- Ajungerea la credința adevărată în Unitatea absolută a lui Dumnezeu și o viață în conformitate cu cerințele sale.
- Ascultarea Vorbirii Divine (Coranul), discernerea și apoi supunerea în fața poruncilor Puterii și Voinței Divine care se referă la univers (legile creației și ale vieții).
- Debordarea de Iubire Divină și înțelegerea cu toate celelalte ființe în realizarea (care provin din Dragostea Divină) că lumea este leagănul frăției și al fraternității.
- Acordarea de preferințe sau prioritate bunăstării și fericirii celorlalți.
- Acționarea în conformitate cu cerințele Voinței Divine – nu conform cerințelor propriei noastre voințe – și trăitul într-un mod care reflectă autoanihilarea noastră întru Dumnezeu și subzistența cu El.
- Deschiderea către iubire, dor spiritual, încântare și extaz.
- Capacitatea de a discerne ceea ce este în inimile sau mințile altora prin intermediul expresiilor faciale și misterelor interioare, Divine, și semnificațiile evenimentelor de suprafață.
- Vizitarea locurilor spirituale și asocierea cu oamenii care încurajează evitarea păcatului și lupta pe calea lui Dumnezeu.
- Mulțumirea cu plăcerile permise din punct de vedere religios și abținerea de a nu face nici măcar un singur pas spre ceea ce nu este permis.
- Lupta continuă împotriva ambițiilor și iluziilor lumești, care ne fac să credem că această lume este eternă.

- Trebuie să nu uităm niciodată că mântuirea este posibilă numai prin certitudinea sau convingerea în adevărul credințelor și conduitei religioase, prin sinceritatea sau puritatea intenției și prin unica dorință, cea de a fi pe placul lui Dumnezeu.

Se pot adăuga alte două elemente: dobândirea de cunoștințe și înțelegerea științelor religioase și a științelor care studiază semnificațiile mai profunde ale existenței, omenirii și evenimentelor, precum și ale Coranului și poruncilor religioase, și apelarea la îndrumarea perfecționată a unui maestru spiritual. Ambele au o semnificație considerabilă în ordinul Naqshbandiyah Sufi.⁶

Poate fi util să discutăm despre sufism conform următoarelor concepte de bază, care formează adesea nucleul cărților scrise referitor la bunele moravuri, maniere și asceză, care sunt privite ca locurile „Haqiqat Ahmadiya (Adevărul lui Muhammad ca Ahmad).”⁷ în inima cuiva. Ele pot fi considerate, de asemenea, lumini prin care poate fi recunoscută și urmată calea spirituală care duce la Dumnezeu.

Primul și cel mai important dintre aceste concepte este starea de veghe (*yaqaza*), la care se face aluzie în zicala Profetică (*hadith*): *Ochii mei dorm, dar inima mea nu,*⁸ și în zicala lui Ali, cel de-al patrulea Calif: *Oamenii dorm. Se trezesc când mor.*⁹ Celelalte etape numeroase pe această cale vor fi discutate, oarecum pe larg, în această carte.

⁶ Naqshbandiyah este ordinul sufi care a fost înființat de Mahomed

⁷ Profetul Mahomed era numit Ahmad în lumea cerească înainte de a se pogori în lume, și a fost promis de Iisus cu acest nume (vezi Coranul, 61:6). Termenul *Haqiqat Ahmadiya* este realitatea sau esența adevărului reprezentat de personalitatea Profetului Mahomed, pacea și binecuvântările fie asupra lui, înainte de venirea sa pe lumea asta și după plecarea sa din lume. Dintr-un punct de vedere, semnifică sfințenia fără de asemănare a Profetului Mahomed. (Tr.)

⁸ al-Bukhari, as-Sahih, „Tahajjud” 16; Muslim, as-Sahih, „Salatu'l-Musafirin” 125.

⁹ Aliyyu'l-Qari, al-Masnu', 1:199; Abu Nu'aym, Hilyatu'l-Awliya', 7:52.

Originea sufismului

După cum ne spune istoria științelor religioase Islamice, legile Shari'a nu au fost scrise în primele zile ale Islamului; mai degrabă, practica și circulația orală a poruncilor legate de credință, închinare și viața de zi cu zi i-au făcut pe oameni să le memoreze.

Astfel, le-a fost ușor să le adune în cărți mai târziu, pentru că ceea ce fusese memorat și exersat a fost pur și simplu consemnat. În plus, întrucât poruncile religioase erau problemele vitale din viața individuală și colectivă a musulmanilor, învățații le-au acordat prioritate și le-au compilat în cărți. Specialiștii în drept au cules și codificat cărți despre dreptul Islamic și regulile și principiile acesteia referitoare la toate domeniile vieții. Tradiționaliștii¹⁰ au stabilit tradițiile profetice (*Hadith-urile*) și modul de viață (Sunna) și le-au păstrat în cărți. Teologii s-au ocupat de probleme legate de credința musulmană. Interpreții Coranului s-au dedicat studierii semnificației acestuia, inclusiv probleme care mai târziu vor fi numite „științe coranice”, cum ar fi *naskh* (abrogarea unei legi), *inzal* (Dumnezeu trimite întregul Coran la un moment dat), *tanzil* (Dumnezeu trimite Coranul pe părți în diferite ocazii), *qira'at* (recitare Coranică), *ta'wil* (exegeză) și altele.

Datorită acestor eforturi care rămân universal apreciate în lumea musulmană, adevărurile și principiile Islamului au fost stabilite în așa fel încât autenticitatea lor să nu poată fi pusă la îndoială.

În timp ce unii învățați erau angajați în aceste activități

¹⁰ Termenul face referire la Muhaddithun, învățații care s-au devotat studiului Hadith-urilor. În special când sunt folosite cu același sens ca Sunna, Hadith-urile sunt clasificate în trei grupuri: Cuvintele, acțiunile sau viața de zi cu zi a Profetului, și vorbele sau acțiunile Companionilor săi, pe care le-a aprobat explicit sau implicit. Au fost transmise generațiilor următoare prin lanțuri verificate de naratori. (Tr.)

„exterioare”, maeștrii sufiți s-au concentrat în cea mai mare parte asupra dimensiunii spirituale pure a Adevărului lui Ahmad. Ei au căutat să dezvăluie esența ființei umane, natura reală a existenței și dinamica interioară a umanității și a cosmosului, atrăgând atenția asupra realității a ceea ce se află sub și dincolo de dimensiunea lor exterioară. Adăugând comentariilor Coranice, narațiuni ale tradiționaliștilor și deducții ale cercetătorilor în drept, maeștrii sufiți și-au dezvoltat căile prin asceză, spiritualitate și autopurificare – pe scurt, practicarea și experimentarea religiei.

Astfel, viața spirituală Islamică, bazată pe asceză, închinare regulată, abținerea de la toate păcatele majore și minore, sinceritatea și puritatea intenției, iubirea și dorința, și admiterea de către individ a incapacității și lipsurilor sale esențiale au devenit subiectul Sufismului, o nouă știință care are propria metodă, principii, reguli și terminologie. Chiar dacă treptat au apărut diverse diferențe între ordinele ce au fost stabilite mai târziu, se poate spune că nucleul de bază al acestei științe a fost întotdeauna esența Adevărului lui Ahmad.

Cele două aspecte ale aceluiași adevăr – legile Shari'ei și ale Sufismului – au fost uneori prezentate ca excluzându-se reciproc. Acest lucru este destul de regretabil, deoarece Sufismul nu este altceva decât spiritul Shari'a, care este alcătuit din austeritate, autocontrol și critică, și lupta continuă de a rezista ispitelor lui Șeitan și a sufletului care poruncește răul, cu scopul de a îndeplini obligațiile religioase.¹¹ Dacă aderarea la primul aspect a fost privit ca exoterism (auto-restricționare la dimensiunea exterioară a Islamului), urmarea celui din urmă a fost văzută ca ezoterism pur. Deși această diferențiere provine parțial din afirmațiile conform cărora legile Shari'a sunt reprezentate de

¹¹ Sufismul se bazează pe purificarea sufletului trupesc (*nafs*). Sufletul trebuie antrenat și educat, pentru că în forma sa „brută” este rău. În terminologia Islamului, se numește *an-nafsu'l-ammara (bi'ssu')*: sufletul care poruncește răul. (Tr.)

oameni de știință în drept sau *mufti*, iar celelalte de *sufiți*, ea ar trebui privită mai mult ca rezultatul tendinței naturale și umane de a acorda prioritate modului cel mai potrivit pentru fiecare practicant în parte.

Mulți specialiști în drept, Tradiționaliști și interpreți ai Coranului au scris cărți importante bazate pe Coran și Sunna. Sufiții, urmând metode care datează din vremea Profetului și a Companionilor săi, au scris, de asemenea, cărți despre austeritate și lupta spirituală împotriva dorințelor și ispitelor trupesti, precum și asupra stărilor și stațiilor spiritului. Ei și-au consemnat propriile experiențe spirituale, dragostea, ardoarea și exaltarea. Scopul unei astfel de literaturi a fost de a atrage atenția acelor oameni despre care Sufiții considerau că și-au restrâns practica și reflecția la dimensiunea „exterioară” a religiei și să le îndrepte atenția către dimensiunea „interioară” a vieții religioase.

Atât Sufiții, cât și învățații, au căutat să ajungă la Dumnezeu respectând obligațiile și interdicțiile Divine. Cu toate acestea, unele atitudini extremiste – observate ocazional de ambele părți – au provocat neînțelegeri. De fapt, nu a existat o neînțelegere substanțială, și astfel de conflicte nu ar fi trebuit să fie privite ca neînțelegeri, pentru că implicau doar tratarea diferitelor aspecte și elemente ale religiei sub diferite titluri. Tendința specialiștilor în jurisprudență, de a se preocupa de regulile de cult și viața de zi cu zi și modul de reglementare și disciplinare a vieții individuale și sociale, în timp ce sufiții aleg să ofere o modalitate de a trăi la un nivel înalt de spiritualitate prin autopurificare și pregătire spirituală, nu poate fi considerată o neînțelegere.

De fapt, Sufismul și jurisprudența sunt ca cele două facultăți ale unei universități care încearcă să-și învețe studenții cele două dimensiuni ale Shari'a, permițându-le să o practice în viața de zi cu zi. O facultate nu poate supraviețui fără cealaltă, căci, în timp ce una învață cum să te rogi, să fii pur în ritual, să postești, să dai de pomană și cum să reglezi toate aspectele vieții de

zi cu zi, cealaltă se concentrează asupra a ceea ce înseamnă cu adevărat aceste acțiuni și altele, cum se poate face din închinare o parte inseparabilă a existenței omului și cum poate fiecare individ să fie ridicat la rangul de ființă universală, desăvârșită (*al-insanu'l-kamil*) — o adevărată făptură umană.¹² De aceea, niciuna dintre discipline nu poate fi neglijată.

Deși unii Sufiți autoprocamați i-au etichetat pe oamenii de știință religioși drept „erudiți ai ceremoniilor” și „ezoteriști”, Sufiții adevărați, perfecționați, au depins întotdeauna de principiile de bază ale Shari'a și și-au bazat gândurile pe Coran și Sunna. Ei și-au derivat metodele din aceste surse de bază ale Islamului. *Al-Wasaya wa'r-Ri'aya* (Sfaturile și Respectarea regulilor) de al-Muhasibi,¹³ *At-Ta'arruf li-Madhhabi Abli's-Sufi* (O descriere a Căii Oamenilor Sufismului) de al-Kalabazi, *Al-Luma'* (Strălucirile) de at-Tusi¹⁴, *Qutu'l-Qulub* (Hrana inimilor) de Abu Talib al-Makki¹⁵ și *Ar-Risala* (Tratatul) de al-Qushayri¹⁶ se numără printre izvoarele prețioase care discută

¹² Acest termen sufist foarte cunoscut denotă perfecțiunea finală spirituală a unei persoane, ce o face să aibă o natură universală ce poate reprezenta întreaga creație și poate reflecta tot ce este mai bun în ea. Pentru o discuție mai detaliată privitoare la acest termen, consultați volumul al treilea al prezentei cărți. (Tr.)

¹³ Abu 'Abdullah Harith al-Muhasibi (d. 858) a fost unul dintre Sufiții de seamă. A studiat științe principale și derivative, iar autoritatea sa a fost recunoscută de toți teologii vremurilor sale. În fiecare ramură a învățării a fost un om cu sentimente impunătoare și cu o minte nobilă. A fost marele îndrumătorul spiritual al Bagdadului în vremea sa. (Tr.)

¹⁴ Sarraj, Abu Nasr 'Abdullah ibn 'Ali at-Tusi, (d. 959/60 sau 988), a fost unul dintre cunoscuții învățați Sufiți. *Al-Luma'* este o carte sufistă scrisă pentru a demonstra conformitatea esențială a afirmațiilor sufiste în cadrul credințelor Islamice. (Tr.)

¹⁵ Abu Talib al-Makki, Muhammad ibn 'Ali (d. 386/996 în Bagdad). Un învățat hadith și jurist sufist; a întemeiat fundațiile practicilor sufiste. (Tr.)

¹⁶ Abdu'l-Karim ibn Hawazin al-Qushayri (986–1074) a fost un învățat musulman sufist și maestru sufist. A studiat de asemenea jurisprudență Islamică, comentarii Coranice, Hadith și teologie. Opera sa *ar-Risala* a avut o influență puternică asupra Sufismului Sunnei și Sufiților. (Tr.)

Sufismul conform Coranului și Sunnei. Unele dintre aceste surse se concentrează pe autocontrol și autopurificare, în timp ce altele dezvoltă diverse subiecte de interes pentru sufiți.

După acești importanți autori de compilații, a venit Hujjatu'l-Islam Imam al-Ghazzali¹⁷, autorul cărții *Ihya'u'Ulumi'd-Din* (Reînvierea științelor religioase), cea mai cunoscută lucrare a sa. El a trecut în revistă toți termenii, toate principiile și regulile sufismului și, stabilindu-le pe acelea cu care toți maeștrii sufiți au fost de acord și criticându-le pe celelalte, a adus împreună dimensiunea exterioară (Shari'a și jurisprudența) și cea interioară (sufi) a islamului. Maeștrii sufiți care i-au urmat au prezentat sufismul ca fiind una dintre științele religioase, sau o dimensiune a acesteia, promovând unitatea sau acordul între ei și așa-numiților „învățați ai ceremoniilor”. În plus, maeștrii sufiți au adăugat mai multe discipline sufite, precum stările de spirit, certitudinea sau convingerea, sinceritatea și moralitatea, în programa madraselor (instituții de învățământ superior pentru studiul științelor religioase).

Deși sufismul se concentrează mai ales pe lumea lăuntrică a individului și se ocupă de semnificația și efectul poruncilor religioase asupra spiritului și inimii cuiva și, prin urmare, este abstract, nu contrazice niciuna dintre căile islamice ce se bazează pe Coran și Sunna. De fapt, ca și în cazul altor științe religioase, sursa sa este Coranul și Sunna, precum și concluziile ce pot fi înțelese din Coran și Sunna prin ijtihad (deducție) de către învățații importanți din perioada timpurie a islamului. Pune accentul pe cunoaștere, cunoașterea lui Dumnezeu, sigu-

¹⁷ Imam Abu Hamid Muhammad al-Ghazzali (1058–1111): Important teolog, jurist și înțelept, despre care se crede că în timpul vieții sale a reînviat puritatea și vitalitatea islamului. Cunoscut în Europa sub numele de Algazel, el a fost arhitectul care a dus la dezvoltarea ulterioară a islamului. A scris multe cărți, cea mai cunoscută fiind *Ihya'u'Ulumi'd-Din* („Reînvierea științelor religioase”).

ranță, sinceritate, bunătate desăvârșită și alte virtuți fundamentale asemănătoare.

A defini Sufismul ca fiind „știința dimensiunilor interioare ale existenței, omenirii și religiei sau tainele” sau ca „știința stărilor și stațiilor spirituale ale omenirii” sau ca „știința inițierii”, nu înseamnă că sufismul este diferit de celelalte științe religioase. Aceste definiții au rezultat din experiențele înrădăcinate în Shari'a ale anumitor persoane, cu caractere și temperamente diferite și care au trăit în vremuri diferite.

Este o denaturare a adevărului să prezinți punctele de vedere ale sufiților și gândurile și concluziile învățaților Shari'a ca fiind fundamental diferite unele de altele. Deși unii sufiți erau adepți fanatici ai propriilor căi, iar unii învățați religioși (adică, juriști, tradiționaliști și interpreți ai Coranului) s-au limitat la dimensiunea exterioară a religiei, majoritatea a fost întotdeauna formată din cei care aleg calea dreaptă, de mijloc. Prin urmare, este greșit să concluzionăm că există o contradicție serioasă (care cel mai probabil a început cu niște gânduri sau vorbe nepotrivite rostite de unii juriști sau sufiți unii împotriva celorlalți) între cele două grupuri.

Cei care au participat la astfel de conflicte sunt, într-adevăr, foarte puțini în comparație cu cei care susțin toleranța și consensul. Este un lucru firesc, pentru că ambele grupuri s-au bazat dintotdeauna pe Coran și Sunna, cele două surse principale ale islamului.

În plus, prioritățile Sufismului și cele ale jurisprudenței au fost dintotdeauna aceleași. Ambele discipline subliniază importanța credinței și a făcerii de bine și a avea o conduită bună. Singura diferență este că sufiții pun accentul pe purificarea de sine, aprofundarea semnificației faptelor bune și multiplicarea lor și atingerea unor standarde morale mai înalte, astfel încât conștiința să se poată trezi la cunoașterea lui Dumnezeu și astfel să pornească pe calea care duce la sinceritatea de care omul are

nevoie pentru a trăi credința islamică și pentru a dobândi buna plăcere a lui Dumnezeu.¹⁸

Prin intermediul acestor virtuți, ființele umane pot dobândi o altă natură, o altă inimă (un intelect spiritual în inimă), o cunoaștere mai profundă a lui Dumnezeu și o altă „limbă” cu care să-L menționeze. Toate acestea îi vor ajuta pe oameni să respecte legile Shari'a, pe baza unei conștientizări mai profunde a devotamentului față de Dumnezeu și a unui comportament potrivit credinței față de Dumnezeu.

Un practicant al Sufismului se poate folosi de acest sistem pentru a-și aprofunda spiritualitatea. Luptându-se cu sufletul trupesc, singurătatea sau izolarea, invocarea, autocontrolul și autocritica, vălurile care acoperă dimensiunea interioară a existenței sunt date la o parte, permițând individului să dobândească o convingere puternică cu privire la adevărul tuturor principiilor, majore sau minore, ale islamului.

Sofi sau Sufi

Sofi este folosit pentru a desemna adepții sufismului, în special de către vorbitorii de persană și turcă. Alții folosesc termenul *sufi*. Cred că diferența provine cel mai probabil din punctele de vedere diferite pe care oamenii le au despre originea cuvântului. Cei care susțin că derivă din cuvântul *sof* (lână), *safa* (încântare spirituală, exaltare), *safwa* (puritate) sau *sophos* (un cuvânt grecesc care înseamnă înțelepciune), sau care cred că implică devotament, preferă *Sufi*. Cei care susțin că este derivat din *suffa* (cameră) și subliniază că nu trebuie confundat cu *sofu* (zelot religios), folosesc de asemenea *sufi*.

Cuvântul *sufi* sau *sofi* a fost definit în multe feluri; printre acestea se numără următoarele:

¹⁸ Expresia „(Buna) plăcere a lui Dumnezeu” înseamnă că Dumnezeu a acceptat acțiunea slujitorului Său și este mulțumit de el sau ea. Nu reflectă emoția și, prin urmare, nu seamănă cu plăcerea umană.

- Un călător pe drumul către Dumnezeu care s-a purificat pe sine și care astfel a dobândit lumina lăuntrică și iluminarea spirituală.
- Un erou smerit al lui Dumnezeu care a fost ales de Cel Atotputernic pentru Sine și astfel a fost eliberat de sub influența sufletului său trupesc, care poruncește răul.
- Un călător pe drumul către Adevărul lui Ahmad care poartă o mantie groasă, de lână, ca simbol al smereniei și nimicniciei, și care renunță la lume ca sursă a viciului și a poftei trupești. Urmând exemplul Profetilor și discipolilor lor, precum și cel al adepților lor, ei sunt numiți *mutasawwif* pentru a sublinia stările spirituale și credința, conduită și stilul de viață.
- Un călător către vârful omenirii adevărate care a fost eliberat de turbiditatea carnală și de mizeria umană, pentru a-și împlini natura și identitatea esențială, divină.
- O persoană spirituală care încearcă să fie asemenea oamenilor din *Suffa* – Companionii săraci și învățați ai Profetului care locuiau în camera adiacentă Moscheii Profetului – dedicându-și viața pentru a câștiga acest nume.

Unii spun că *sufi* este derivat din cuvântul *safi* (pur). Deși eforturile lor demne de lăudat de a-L mulțumi pe Dumnezeu, slujindu-L continuu și păstrându-și inima îndreptată spre El, sunt suficiente pentru ca ei să fie numiți puri, o astfel de interpretare este incorectă din punct de vedere gramatical. Unii au susținut că *sufi* este derivat din *sophia* sau *sophos*, cuvinte grecești care înseamnă înțelepciune. Cred că aceasta este o născocire a cercetătorilor străini care încearcă să demonstreze că sufismul are o origine străină – și, prin urmare, non-islamică.

Primul musulman care a fost numit *sufi* a fost marele ascet Abu Hashim al-Kufi (m. 150 AH¹⁹). Astfel, cuvântul *sufi* a fost folosit în al doilea secol islamic după generația Companionilor și a fericitilor lor succesori. În acest moment, Sufismul a fost caracterizat de oameni spirituali care căutau să calce pe urmele Profetului nostru, pacea și binecuvântarea fie asupra lui, și a companionilor săi, imitându-le stilul de viață. De aceea, sufismul a fost întotdeauna cunoscut și recunoscut ca dimensiunea spirituală a modului de viață islamic.

Sufismul dorește să educe oamenii astfel încât să-și atin-tească inima spre Dumnezeu și să ardă de dragoste pentru El. Se concentrează asupra moralității înalte și a unei conduite adecvate, așa cum au dat exemplul Profetii. Deși, de-a lungul timpului, au apărut ușoare abateri în sufism, nu ar trebui folosite pentru a condamna acea modalitate de puritate spirituală.

Descriind sufiții care duc o viață pur spirituală, imamul al-Qushayri scrie:

Cel mai mare titlu din Islam este Compania Profetului. Această onoare sau binecuvântare este atât de măreață încât poate fi dobândită doar de un adevărat Companion al Profetului. Al doilea rang de măreție le aparține celor norocoși care au venit după Companioni și i-au văzut; ei se numesc *Tabi'un*. Apoi, urmează *Tabait-Tabi'in*, cei care au venit după *Tabi'un* și i-au văzut. Imediat după ultimii ani ai acestei generații, cea de-a treia, și odată cu izbucnirea conflictului intern și a abaterilor de la credință și împreună cu tradiționaliștii, juriștii și teologii care au slujit islamului, sufiții au avut sorți de izbândă în ceea ce privește renașterea aspectului spiritual al islamului.²⁰

¹⁹ Hegira Profetului (transliterat Hijra sau Hejira) (emigrarea la Medina) marchează începutul calendarului musulman. Acest eveniment a avut loc în 16 iulie 622 e.n. Deoarece calendarul musulman este lunar, este mai scurt decât omologul său solar.

²⁰ ar-Risala, Cairo, 1972, p., 54.